

Nr 518

Av herr **Andersson** i Storfors, om periodisk hälsokontroll av körkorts-
innehavare.

För närvarande är olycksfall i gemen den vanligaste dödsorsaken upp till 45 års ålder i Europas industriländer, och över 50 % av dem utgöres som regel av vägtrafikolyckor. I vissa länders statistik anges att på en död i trafiken kommer 4—5 svårt skadade och 15—20 lindrigt skadade.

För att motverka denna oroande tendens har såväl enskilda länder som till FN anslutna fackorgan intensifierat ett förebyggande arbete. Som ett led i detta hölls i Rom i oktober 1967 ett WHO-symposium med representanter från nästan alla öst- och västeuropeiska stater under rubriken »Mänskliga faktorer som orsak till vägtrafikolyckor». Symposiet hade två huvudpunkter på programmet:

1. Behovet av att få fram en bättre och enhetligare internationell statistik beträffande vägtrafikolyckor, vilket skulle kunna möjliggöra en klarare insikt i orsakssammanhangen.

2. Synpunkter på lämpligaste urval och kontroll av förare i både yrkes- och privattrafik.

På grundval av praktisk erfarenhet och vetenskapliga utredningar enades man om att det skulle utarbetas en rekommendation till medlemsstaterna, vari man hävdade nödvändigheten av medicinsk primärundersökning och fortlöpande kontroll av körkortsinnehavarnas hälsa. De olika ländernas medicinska resurser fick bli avgörande för åtgärdernas grundlighet. Det ansågs dock uppenbart att en primär läkarundersökning skulle göras, vilket även överensstämde med den allmänna tendensen att lägga ökad vikt vid förebyggande hälsokontroller. Man ansåg härvid att strängare fordringar borde ställas på yrkesförarens hälsa, och periodisk hälsokontroll av dem ansågs vara ett oeftergivligt krav. Motiven härför var att dessa ofta transporterar många passagerare, att tunga fordon riskerar att förorsaka svårare olyckor än privatbilar, att yrkesförare är bundna av sitt arbetschema och inte utan vidare kan avstå från körning vid tillfällig indisposition samt att de är tvungna att köra även under ogynnsamma yttre förhållanden och slutligen att de — genom att en stor del av arbetsdagen fullgöres bakom ratten — exponeras väsentligt mer i trafiken än privatförare. Beträffande de senare kunde kraven ställas lägre, men någon form av periodisk uppföljning av deras hälsotillstånd rekommenderas.

Beträffande detaljerna i den medicinska undersökningen och tidpunkterna för återkommande hälsokontroll hänvisades till den av WHO år 1956 på initiativ av

Ekonomiska europakommissionen (ECE) utgivna »Vägledning för medicinsk undersökning av körkortsaspiranter», vilken inom kort skulle revideras.

En expertkommitté samlad i Genève i januari 1968 har gjort en överarbetning av det vid Rom-symposiet diskuterade dokumentet vars målsättning är att vägleda undersökaren till att kunna besvara följande frågor:

1. Är körkortsaspiranten fysiskt och psykiskt kapabel att sköta fordonets manöverorgan under tillfredsställande lång tid i följd?
2. Har körkortsaspiranten betryggande synförmåga och för vissa fordonstyper även betryggande hörsel?
3. Föreligger någon risk för att körkortsaspiranten plötsligt kan förlora medvetandet eller självkontrollen under körning?
4. Föreligger det någon sannolikhet för att körkortsaspiranten har en abnormt låg uthållighet, som kan förorsaka trafikfarlig trötthet mot slutet av dagen eller efter ett längre arbetspass?

Utöver detaljerade anvisningar för själva läkarundersökningen och bedömningen av fynden innehåller dokumentet även preciserade uttalanden om lämpliga intervaller för förnyad kontroll av både yrkesförare och privatförare. Man föreslår därvid kontroll av yrkesförare vart tredje år mellan 40 och 60 års ålder och därefter varje år, medan privatförarnas intervall kan vara längre.

Huruvida dessa kontrollundersökningar skall göras varje gång som personliga läkarundersökningar eller endast som hälsodeklarationer blir bl. a. beroende av de medicinska resurserna i resp. länder.

Frågan om periodisk hälsokontroll av körkortsinnehavare har vid flera tillfällen diskuterats i vårt land. 1953 års trafiksäkerhetsutredning studerade det samband som föreligger mellan förarnas levnadsår och deras säkerhet i trafiken. De fann emellertid att de äldre förarna i genomsnitt inte representerar någon onormalt stor trafikfara. Trafiksäkerhetskommitténs expertgrupp hade dock framhållit att man med statistiska data kunde påvisa hur åldersförändringarna inverkar på hälsotillståndet och föreslog att en första omprövning skulle ske, då bilföraren uppnått en ålder av 45 år, då vissa åldersförändringar börjar inträda. Därefter borde föraren omprövas vid 55 och 60 års ålder och i fortsättningen åtminstone vart tredje år. Inte heller bilförarutredningen (1965) föreslog någon generell omprövning av körkortet. I proposition 1967: 55, som föranleddes av bilförarutredningens betänkande, ansåg departementschefen att en administrativt och kostnadsmässigt så omfattande reform som en periodisk hälsokontroll av körkortsinnehavarna måste motiveras av mycket starka skäl. Han anslöt sig till utredningens avstyrkande av en periodisk kontroll.

Bilförarutredningen föreslog en stickprovvis prövning av hälsotillstånd och körskicklighet efter beslut av Kungl. Maj:t. Departementschefen fann inte att förhållandena nu är sådana att en dylik prövning bör genomföras. Han var emellertid inte främmande för att om förhållandena framdeles gav anledning därtill förorda beslut härom.

Också frågan om skyldighet för läkare att till körkortsmyndighet anmäla sjuk-

domar eller defekttillstånd, som kan medföra fara för trafiksäkerheten, diskuteras av den nämnda utredningen. Medicinalstyrelsen hade i uppdrag att ägna frågan fortsatt uppmärksamhet, och om inte en förbättring sker skulle myndigheten hos Kungl. Maj:t anmäla förhållandet eller själv överväga en anmälnings-skyldighet.

Frågan om periodisk hälsokontroll av körkortsinnehavarna har nu aktualiserats på hög internationell nivå. Även om frågan vid olika tillfällen i vårt land har varit föremål för diskussion har den ändock inte allsidigt belysts av en medicinsk expertgrupp. Med hänsyn till att alla tänkbara orsaker till trafikolyckor måste klarläggas för att effektiva motåtgärder skall kunna vidtagas anser motionären att frågan om periodisk hälsokontroll av körkortsinnehavarna utan dröjsmål måste bli föremål för en ingående studie.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära tillsättandet av en medicinsk expertutredning beträffande periodisk hälsokontroll av körkortsinnehavarna m. m.

Stockholm den 25 januari 1968

Karl-Gust. Andersson (s)
